

2. ТӨСВИЙН СЕКТОР

ТОЙМ

Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого 2025 оны 3 дугаар улиралд нүүрсний үнэ болон экспортын орлогын бууралтын нөлөөгөөр 20.7 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 0.7 их наяд төгрөг буюу 3.1 хувиар буурч, улмаар нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл 1.3 их наяд төгрөгийн алдагдалтай гарлаа. Төсвийн нийт зарлага 22.1 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 11.3 хувиар тэлэхэд урсгал зарлагын өсөлт, тэр дундаа төрийн албан хаагчдын цалин, нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлсэн нь голлон нөлөөлсөн байна.

Засгийн газрын нэрлэсэн дүнгээр илэрхийлсэн өрийн үлдэгдэл 35.7 их наяд төгрөг буюу ДНБ-ий 39.7 хувьд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 4.9 их наяд төгрөг буюу 15.9 хувиар өссөн байна. Гадаад өрийн эргэн төлөлт 2025 онд 391.8 сая ам.доллар, 2026 онд 978 сая ам.доллар, 2027 онд 918.5 сая ам.доллар, 2028 онд хамгийн өндөр буюу 1,078.5 сая ам.долларын өрийн төлбөр хүлээгдэж байна.

2.1. Төсвийн гүйцэтгэл

28. Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл алдагдалтай гарлаа. Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн нийт орлого 2025 оны эхний 3 улиралд 22.2 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 0.6 их наяд төгрөг буюу 2.7 хувиар буурлаа. Нэгдсэн төсвийн нийт зарлага 22.1 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 11.3 хувиар өссөнөөр төсвийн нийт тэнцэл 185.8 тэрбум төгрөг, тэнцвэржүүлсэн тэнцэл 1.3 их наяд төгрөгийн алдагдалтай гарлаа.

29. Уул уурхайн салбарын үйл ажиллагаа харьцангуй идэвхэжсэн хэдий ч нүүрсний үнийн уналтаас шалтгаалан ААНОАТ болон АМНАТ-ийн орлого төвлөрөлт буурч, төсвийн орлого саараад байна. Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого 2025 оны эхний гуравдугаар улирлын байдлаар 20.7 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 0.7 их наяд төгрөг буюу 3.1 хувиар буурсан байна. Төсвийн орлого буурахад 2025 оны эхнээс үргэлжилсэн нүүрсний үнийн уналт нь голлох нөлөө үзүүлсэн хэвээр буюу нүүрсний хилийн дундаж үнэ 2025 оны гуравдугаар улирлын байдлаар 57.0 ам.долларт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 40 хувиар буурсан. Экспортын нүүрсний биет хэмжээ сайн байгаа хэдий ч үнийн бууралт нь уул уурхайн салбараас төвлөрөх татварын орлогыг бууруулахад голлон нөлөөлсөн байна.

Тухайлбал 2025 оны эхний гуравдугаар улирлын байдлаар ААНОАТ 3,861.9 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 917.4 тэрбум төгрөг буюу 19.2 хувиар, АМНАТ-ийн нийт орлого 2,737.9 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 949.6 тэрбум төгрөг буюу 25.8 хувиар тус тус буурсан нь төсвийн орлогын бууралтад голлох нөлөө үзүүлээ. Манай улсын төсвийн орлогын 30 орчим хувийг уул уурхайн салбараас бүрдүүлдэг бөгөөд гадаад нөхцөл байдал, нүүрсний үнийн бууралт төсвийн орлого төвлөрүүлэлтэд эрсдэл дагуулсан хэвээр байна.

Хүснэгт 2.1. ТОП 100 ААН -ийн Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар төвлөрүүлэлт, салбараар, их наяд төгрөг

ААНОАТ	2024.III	2025.III	Зөрүү	Өсөлт/бууралт
Нийт	3.90	2.87	(1.03)	-27%
Уул уурхай	2.99	1.84	(1.15)	-38%
Санхүү, даатгал	0.52	0.53	0.01	2%
Худалдаа	0.15	0.20	0.05	33%
Үйлчилгээ	0.02	0.02	0.01	46%
Барилга, зам	0.05	0.08	0.03	50%
Боловсруулах үйлдвэрлэл	0.06	0.08	0.02	31%
Тээвэр, агуулах	0.02	0.02	0.00	10%
Цахилгаан, дулаан	0.02	0.02	0.00	13%
Мэдээлэл, холбоо	0.08	0.08	(0.01)	-6%

Эх сурвалж: Татварын ерөнхий газар

30. Ажиллагсдын тоо нэмэгдсэнээр хөдөлмөр эрхлэлтэд суурилсан татварын орлогыг дэмжин ХХОАТ болон Нийгмийн даатгалын орлого өсөхөд нөлөөллөө. Хөдөлмөр, нийгмийн түншлэлийн гурван талт үндэсний хорооны 2024 оны 10 дугаар сарын 7-ны өдрийн 03 дугаар тогтоолоор “Улсын хэмжээнд мөрдөх хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг 2025 оны 04 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн нэг цагт 4,715 төгрөг буюу сард 792 мянган төгрөг байхаар шинэчлэн тогтоосон.” Өмнөх зохицуулалтаар 660 мянган төгрөгийн цалингаас дунджаар 89.1 мянган төгрөг НДШ-д төлдөг байсан бол дээрх шийдвэрээр 106.3 мянган төгрөгийн нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөхөөр байна.

Ажиллагсдын тоо нэмэгдсэнээр хөдөлмөр эрхлэлтэд суурилсан татварын орлогыг дэмжсэн байна. Тухайлбал нийгмийн даатгалд албан журмаар даатгуулагчдын тоо 1,092.0 мянга хүрч өмнөх оны мөн үеэс 36 мянгаар буюу 3.4 хувиар өссөнөөр нийт даатгуулагчдын тоо 1,241.0 мянга болж, өмнөх оны мөн үеэс 2.6 хувиар өссөн байна. Харин сайн дураар даатгуулагчдын тоо 149 мянгад хүрч өмнөх оны мөн үеэс 3.2 хувиар буурсан байна. Үүний үр дүнд 2025 оны гуравдугаар улиралд нийгмийн даатгалын орлого 4.0 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн

үеэс 645.1 тэрбум төгрөг буюу 19.4 хувиар өссөн бол ХХОАТ 2.1 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 322.5 тэрбум төгрөг буюу 18.0 хувиар нэмэгдсэн байна.

31. НӨАТ-ын орлого төвлөрөлт өмнөх оны мөн үеийн түвшинд хадгалагдаж байна. Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын орлого 2025 оны гуравдугаар улирлын байдлаар 4.4 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 1.8 хувиар өссөн нь дотоодын зах зээлийн худалдан авах чадвар харьцангуй тогтвортой байгааг илтгэж байна. Тухайлбал, дотоодын барааны НӨАТ өмнөх оны мөн үеэс 160.7 тэрбум төгрөг буюу 9.1 хувиар, импортын барааны НӨАТ 114.2 тэрбум төгрөг буюу 4.0 хувиар тус тус өссөн байна. Импортын эрэлт саарсан хэдий ч импортын НӨАТ болон импортын гаалийн албан татварын орлого өмнөх оны мөн үеийн түвшинд ойролцоо хадгалагдсан нь НӨАТ-ын орлого төвлөрөлт тогтвортой байх нөхцөлийг бүрдүүлсэн байна.

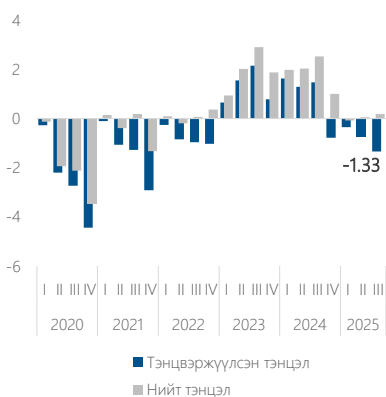
32. Суудлын автомашины улсын бүртгэлийн дугаар олгох хязгаарлалттай холбоотойгоор импортын суудлын автомашины тоо хэмжээ

буурч, улмаар онцгой албан татварын орлого буурахад нөлөөллөө. Онцгой албан татварын орлого 2025 оны эхний гуравдугаар улирлын байдлаар 767.3 тэрбум төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 52.0 тэрбум төгрөгөөр буюу 6.3 хувиар буурсан байна. Уг бууралтад суудлын автомашины онцгой албан татвар 71.3 тэрбум төгрөг буюу 16.3 хувиар буурсан нь голлох нөлөө үзүүлсэн байна. Нийслэлийн Засаг даргын “Нийслэл хотод авто тээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаар олгох шалгуур үзүүлэлтийг батлах тухай” А/1348 дугаар захирамжийг 2025 оны 06 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөгдөхөөр заасантай холбоотойгоор оны эхний эхний хагаст суудлын автомашины эрэлт нэмэгдсэн. Харин 2025 оны эхний гуравдугаар улирлын байдлаар импортын суудлын автомашин тоо хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс 16.7 хувиар буурсан хэдий ч үнийн дүн нэмэгдсэн байна. Өөрөөр хэлбэл 10 жилээс доош насжилттай он залуу, өндөр үнэтэй суудлын автомашин орж ирсэн хэдий ч тоо хэмжээ буурсан нь суудлын автомашины онцгой албан татварын орлого буурахад голлох нөлөө үзүүлсэн байна.

Зураг 2.1. Төсвийн орлого

1.Төсвийн тэнцэл

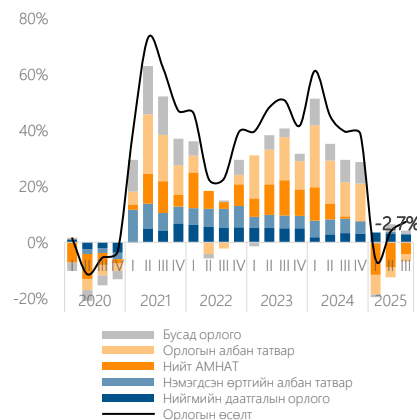
(их наяд төгрөг)

Эх сурвалж: Сангийн яам

2.Татварын орлогын өсөлтөд эзлэх хувь, төрлөөр

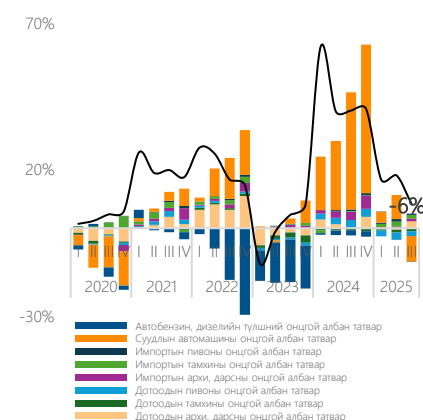
(хувь)

Эх сурвалж: Сангийн яам

3.Онцгой албан татварын орлогын өсөлтөд эзлэх хувь, төрлөөр

(хувь)

Эх сурвалж: Сангийн яам

33. Өрхийн орлогыг дэмжих зорилгоор цалин, тэтгэврийг инфляцын түвшинтэй уялдуулан нэмэгдүүлсэн нь нийт зардлын өсөлтийн голлох шалтгаан боллоо. Төсвийн урсгал зардал 17.8 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 2.3 их наяд төгрөг буюу 14.6 хувиар өссөн нь нийт зарлагын өсөлтөд голлох нөлөө үзүүлсэн бөгөөд нийт зардлын өсөлтийн ойролцоогоор 70 хувийг цалин, тэтгэвэр, тэтгэмжийн өсөлт дангаараа тайлбарлаж байна. Тодруулбал, Монгол Улсын Засгийн газраас нийт төрийн албан хаагчдын цалинг 2025 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс дунджаар 6.0 хувиар нэмэгдүүлсэн, мөн Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр тогтооход баримтлах итгэлцүүрийг 2025 онд шинэчилснээр тэтгэврийн зөрүүг бууруулж, тэтгэврийн зөрүүг бууруулсан сууриас тэтгэврийг 2025 оны 1 дүгээр сараас 6 хувь тус тус нэмэгдүүлсэн нь урсгал зардлын өсөлтөд голлон нөлөөлжээ.

34. Нийгмийн халамжийн зардлын өсөлтөд одонтой эхчүүдэд олгох мөнгөн урамшууллын хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс 2 дахин, халамжийн тэтгэмж болон асаргааны мөнгөн тэтгэмж 95 мянган төгрөгөөр нэмэгдсэн нь голлон нөлөөллөө. Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн зардалд 2025 оны төсвийн тухай хуулиар 2.5 их наяд төгрөгийн зардал төлөвлөгдсөн бөгөөд 2025 оны 3 дугаар улирлын байдлаар 1.8 их наяд төгрөгийн гүйцэтгэлтэй буюу өмнөх оны мөн үеэс 5.9 хувиар өссөн байна. Тус өсөлтөд эхийн алдарт одонтой эхчүүдэд олгох мөнгөн урамшуулал 2.0 нэгж хувь, нийгмийн халамжийн тэтгэмж 1.9 нэгж хувь, халамжийн тэтгэвэр 1.7 нэгж хувь, бусад тэтгэвэр, тэтгэмж 0.3 нэгж хувь тус тус нөлөөлжээ.

Засгийн газрын тогтоолоор “Эхийн алдар” одонтой эхэд олгох мөнгөн тусламжийн хэмжээг 2025 оноос эхлэн хоёр дахин нэмэгдүүлсэнтэй холбоотойгоор 2025 оны 3 дугаар улирлын байдлаар 66.0 тэрбум төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 33.9 тэрбум төгрөг буюу 2 дахин өссөн байна.

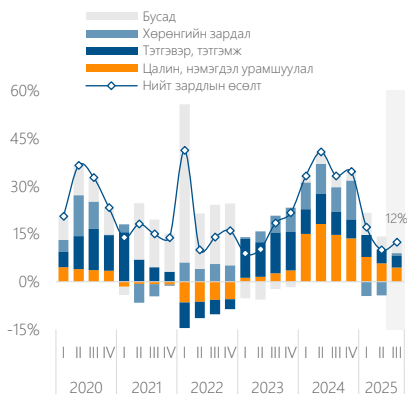
35. Төсвөөс олгож буй татаасны дийлэнх хувийг нийтийн тээврийн алдагдлыг санхүүжүүлэх зориулалтаар олголоо. Нэгдсэн төсвөөс 2025 оны 3 дугаар улирлын байдлаар нийт 659.1 тэрбум төгрөгийн татаас олгосон нь өмнөх оны мөн үеийн түвшинд байна. Төрөөс хувийн хэвшилд олгосон татаасны хэмжээ 559.4 тэрбум төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 41.3 хувиар өссөн хэдий ч төрийн өмчит байгууллагад олгох татаас 60.6 хувиар буурсан байна. Тодруулбал, нийтийн тээврийн алдагдалд олгосон татаас 256.1 тэрбум төгрөг, өмнөх оны мөн үеэс 1.3 дахин, зээлийн хүүгийн татаас 53.6 тэрбум төгрөг болж, 6.7 дахин өссөн байна. Нийтийн тээврээр зорчих үнийг хоёр дахин нэмэгдүүлж өдөрт 1,000 төгрөг болгон цагийн хязгаарлалтгүй дөрвөн удаа зорчих шинэ зохицуулалт 2025 оны нэгдүгээр сараас эхлэн хэрэгжиж эхэлсэн хэдий ч нийтийн тээврийн алдагдалд олгох төсвийн татаас өсөлттэй хэвээр байна.

36. Барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийн гүйцэтгэл өмнөх оны мөн үеэс өссөн байна. Нэгдсэн төсвийн хөрөнгө оруулалтын зардал 2025 оны 3 дугаар улирлын байдлаар 4.1 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 3.9 хувиар өссөн байна. Эдийн засгийн ангиллаар авч үзвэл, хөрөнгө оруулалтын зардлын 71.4 хувийг барилга байгууламж, 15.4 хувийг бусад хөрөнгө, 7.9 хувийг тоног төхөөрөмж, 5.3 хувийг их засварт зарцуулжээ. Барилга байгууламж, их засварын зардал өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад тус тус 21.5 хувь, 28.7 хувиар өсөж, тоног төхөөрөмжийн зардал 20.1 хувиар буурсан байна. Нэгдсэн төсвийн хөрөнгө оруулалтын зардалд 2025 оны 3 дугаар улиралд нийт 4.9 их наяд төгрөгийн санхүүжилт олгохоор төлөвлөгдсөн хэдий ч 84.5 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.

Зураг 2.2. Төсвийн зарлага

1. Төсвийн зарлага, эдийн засгийн ангиллаар

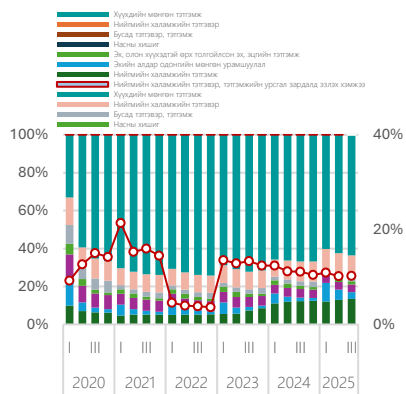
(нэгж хувь)

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ын тооцоолол, Сангийн яам
Тэмдэглэл: Нэгдсэн төсвийн зарлагын тэлэлтэд эдийн засгийн ангилал тус бүрийн эзлэх хувийг өмнөх оны мөн үеэс өссөн дүнгээр тооцов.

2. Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж зарлагын ангиллаар

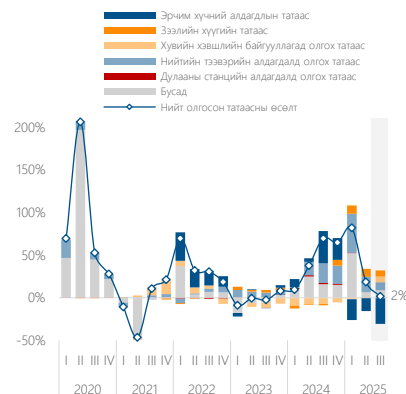
(хувь)

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ны тооцоолол, Сангийн яам
Тэмдэглэл: Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж зардлын ангиллаар, нэгдсэн төсвийн урсгал зардалд эзлэх хувийг улирлаар тооцов.

3. Төсвөөс олгосон нийт татаасны өсөлт, зориулалтаар

(нэгж хувь)

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ын тооцоолол, Сангийн яам
Тэмдэглэл: Нэгдсэн төсвөөс төрийн өмчит болон хувийн байгууллагад олгосон татаасны өсөлтөд зориулалт тус бүрийн эзлэх хувийг өмнөх оны мөн үеэс өссөн дүнгээр тооцов.

2.2. Төсвийн төлөв

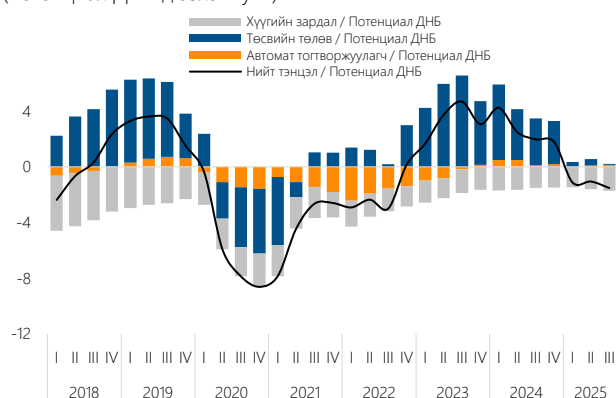
37. Мөчлөг сөрсөн төсвийн хумих бодлого хэрэгжиж байна. Төсвийн бодлого нь мөчлөг сөрсөн шинжтэй буюу эдийн засгийн агшилтын үед төсвийн зарлагыг нэмэгдүүлж, татварыг бууруулах замаар эдийн засгийн идэвхжилийг дэмжих, халалтын үед төсвийн зарлагыг бууруулж, орлогын өсөлтөөс хуримтлуулах замаар болзошгүй хямралд урьдчилан бэлтгэх зэрэг эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангахад чиглэгдэх шаардлагатай. Төсвийн бодлого эдийн засгийг тогтворжуулах чиглэлд хэрхэн нөлөөлж байгааг шинжлэх хүрээнд төсвийн тэнцэл дэх төсвийн бодлогын нөлөөг салгаж хардаг. Зураг 2.3-т төсвийн тэнцэлд үзүүлж буй төсвийн бодлогын нөлөөг төсвийн төлөвөөр, төсвийн бодлогоос хамаарахгүй эдийн засгийн мөчлөгийн нөлөөг төсвийн автомат тогтворжуулагчаар ⁵, эдийн засгийн нөхцөл байдлаас үл хамааран хуваарийн дагуу төлөх үүрэг хүлээсэн өрийн үйлчилгээний төлбөрийн нөлөөг хүүгийн зардлаар салган харуулав.

Төсвийн нийт тэнцэл 2025 оны 3 дугаар улиралд потенциал ДНБ-ий 1.5 хувьтай тэнцэх

Зураг 2.3. Төсвийн тэнцэл ба төлөв

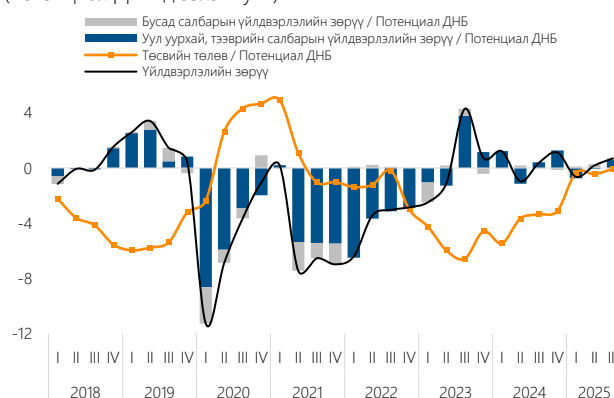
1.Төсвийн нийт тэнцэл

(потенциал ДНБ-д эзлэх хувь)

2.Төсвийн төлөв

(потенциал ДНБ-д эзлэх хувь)

⁵ Эдийн засаг идэвхжихийн хэрээр аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагаа эрчимжсэнээр төсвийн бодлогоос үл хамааран төсвийн орлого нэмэгддэг бол эсрэгээрээ эдийн засгийн уналтын үед татварын орлого буурч, ажилгүйдлийн тэтгэмж

алдагдалтай гарахад төсвийн төлөв 0.1 нэгж хувь, автомат тогтворжуулагч 0.1 нэгж хувийн эерэг нөлөө үзүүлсэн бол хүүгийн зардал 1.7 нэгж хувьтай тэнцэх сөрөг нөлөө үзүүлж, төсвийн алдагдлын голлох шалтгаан болсон байна. Өмнөх улиралтай харьцуулахад төсвийн төлөв 0.3 нэгж хувиар суларсан хэдий ч төсвийн хумих бодлого үргэлжилж байна. Инфляц болон төгрөгийн ханш сулрах дарамт өндөр байгаа энэ үед төсвийн хумих бодлого хэрэгжиж байгаа нь мөнгөний бодлогын хандлагатай нийцтэй байгааг харуулж байна.

38. Уул уурхайн салбарын үйлдвэрлэл сэргэснээр эдийн засгийн идэвхжил нэмэгдэж төсөвт үзүүлэх автомат тогтворжуулагчийн нөлөө эерэг гарлаа. Эдийн засгийн нийт үйлдвэрлэл 2025 оны 3-р улиралд потенциал түвшинд хадгалагдсан нь уул уурхай, тээврийн салбарын өсөлтөөр голлон дэмжигдсэн байна. Улмаар төсвийн бодлогоос үл хамаарах автомат тогтворжуулагчийн нөлөө 2025 оны 3-р улиралд 29.7 тэрбум төгрөг буюу 0.1 нэгж хувьд хүрсэн нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад өссөн үзүүлэлттэй байна.

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ын тооцоолол, Сангийн яам
Тэмдэглэл: Улирлын нөлөө арилгасан сүүлийн дөрвөн улирлын дунджаар тооцов. Хүүгийн зардал болон төсвийн төлөвийг зурагт ойлгомжтой харагдуулах үүднээс (-)-ээр үржүүлсэн болно.

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ын тооцоолол, Сангийн яам
Тэмдэглэл: Улирлын нөлөө арилгасан сүүлийн дөрвөн улирлын дунджаар тооцов. Үйлдвэрлэлийн зөрүү 0-ээс их (бага) бол эдийн засгийн халат (уналт)-тай үеийг, төсвийн төлөв 0-ээс их (бага) бол тэлсэн (агшсан)-г илэрхийлнэ.

2.3. Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдал

39. Засгийн газрын нийт өрийн нэрлэсэн үлдэгдэл сүүлийн 6 улирал дараалан өсөж, 2025 оны гуравдугаар улирлын байдлаар 35.7 их наяд төгрөгт хүрлээ. Засгийн газрын өрийн нэрлэсэн үлдэгдэл 2025 оны гуравдугаар улирлын байдлаар 35.7 их наяд төгрөг буюу ДНБ-ий 39.7 хувьд хүрч, өмнөх улирлаас гадаад зээлийн ашиглалт нэмэгдэж 175.3 тэрбум төгрөгөөр өслөө.

40. Засгийн газрын гадаад өрийн эргэн төлөлт 2026-2028 онд өндөр байна. Нийт гадаад өрийн эргэн төлөлтийн хуваарийн дагуу 2025 онд 391.8 сая ам.доллар, 2026 онд 574.3 сая ам.доллар, 2027 онд 831.6 сая ам.доллар, 2028 онд хамгийн өндөр буюу 970.3 сая ам.долларын өрийн төлбөр хүлээгдэж байгаа бол 2029 оноос ачаалал буурч, гадаад өрийн эргэн төлөлт 760.4 сая ам.доллар болж буурахаар байна. Засгийн газрын гадаад өрийн дарамт 2021 оноос тогтвортой буурч ирсэн боловч 2026 оноос өсөх төлөвтэй байгаа тул цаашид валютын нөөцөө нэмэгдүүлэх, ханшийн хэлбэлзлээс үүдэлтэй эрсдэлийг бууруулах, гадаад зээлийг эдийн

засгийн үр өгөөжтэй төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд чиглүүлэх нь чухал байна.

41. Гадаад зээлийн ашиглалт 2025 оны гуравдугаар улирлын байдлаар нийт 625.3 тэрбум төгрөг байна. Засгийн газрын гадаад зээл, үнэт цаас буюу нийт гадаад өрийн үлдэгдэл 2025 оны гуравдугаар улирлын байдлаар 32.3 их наяд төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 2.4 их наяд төгрөг буюу 7.8 хувиар өссөн байна. Уг өсөлтөд гадаад зээлийн ашиглалт, валютын ханшийн өөрчлөлт голлох нөлөө үзүүлжээ.

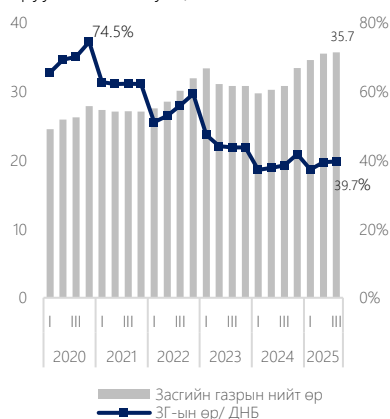
Хүснэгт 2.2. Гадаад зээлийн ашиглалт, тэрбум төгрөг

		2025.III
1	Азийн хөгжлийн банк	108.4
2	Австри улс	13.5
3	БНХАУ	321.3
4	Дэлхийн банк	14.0
5	ЕСБХ-ийн банк	6.8
6	Японы ОУХАБ	1.1
7	Польш улс	5.1
8	Солонгос улс	37.7
9	Франц улс	21.7
10	Энэтхэг улс	95.7

Зураг 2.4. Засгийн газрын өр

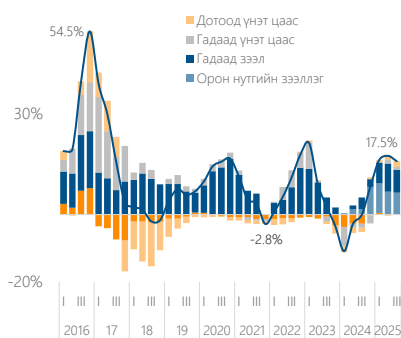
1.Засгийн газрын өр

(зүүн тэнхлэг: их наяд төгрөг, баруун тэнхлэг: хувь)

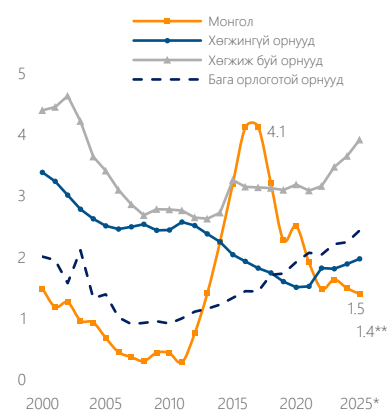
Эх сурвалж: Сангийн яам

2.Засгийн газрын өрийн өөрчлөлтийн задаргаа, жилийн өсөлт (хувь)

Эх сурвалж: Сангийн яам, ЭЗХЯ-ны тооцоолол

3.Өрийн үйлчилгээний төлбөрийн динамик (ДНБ-д эзлэх хувь)

Эх сурвалж: Олон Улсын Валютын сан
Тэмдэглэл: *ОУВС-гийн төсөөлөл

** 2025 оны батлагдсан хүүгийн төлбөрийн хүлээгдэж буй ДНБ-д эзлэх хувь.

42. Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны зах зээл сэргэж байна. Засгийн газар 2017 оны аравдугаар сараас хойш дотоод зах зээлд нээлттэй хэлбэрээр дотоод үнэт цаас арилжаалаагүй тул дээрх хугацаанаас хойш дотоод үнэт цаасны үлдэгдэл 48.5 дахин буурч 2024 оны гуравдугаар улиралд 96.8 тэрбум төгрөгт хүрээд байв. Засгийн газрын зүгээс 2024 оны 11 дүгээр сард 2024 оны төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасны дагуу Нийгмийн даатгалын санд 300 тэрбум төгрөгийн үнэт цаас арилжаалсан, түүнчлэн Засгийн газар дотоод зах зээлийг дэмжих, төгрөгийн бондын суурь хүүг тогтоох, зах зээлийн гүнзгийрлийг сайжруулах зорилгоор 2025 оны 4 дүгээр сарын 16-ны өдөр анхдагч зах зээл дээр дотоод үнэт цаас нээлттэй арилжихыг сэргээснээр 2025 оны гуравдугаар улирлын байдлаар 664.4 тэрбум төгрөгт хүрсэн байна. Орон нутгийн зээллэг буюу нийслэлээс 2024 оны дөрөвдүгээр улиралд гаргасан 2.6 их наяд төгрөгийн бонд гаргасан нь нийт Засгийн газрын дотоод өрийн өсөлтөд голлох нөлөөг үзүүлээ.

43. Засгийн газрын өрийн баталгааны нэрлэсэн үлдэгдэл өмнөх оны мөн үеэс 14.2 хувиар буурч 2025 оны 3 дугаар улирлын байдлаар 178.8 тэрбум төгрөгтэй тэнцэж байна. Энэ нь Чойбалсан ДЦС-ыг өргөтгөх төсөлд зориулан Монгол Улсын Хөгжлийн банканд гаргасан Засгийн газрын өрийн баталгаанд хамаарах зээлийн үлдэгдэл юм.

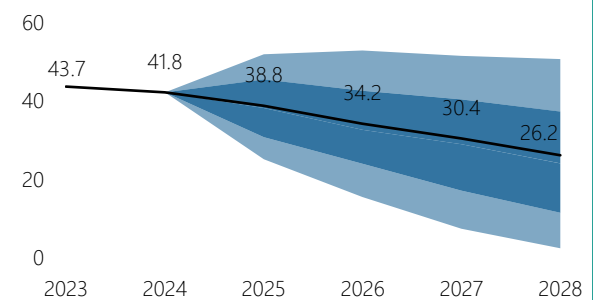
44. Засгийн газрын өрийн дунд хугацааны төлөвт үндсэн тэнцэл, бодит ДНБ-ий нөлөө өндөр хэвээр байна. Өрийн тогтвортой байдлын шинжилгээгээр Засгийн газрын өрийн дунд хугацааны төлөв макро эдийн засгийн голлох үзүүлэлтүүдээс хэр мэдрэг байгааг дүгнэлээ. Өрийн динамик шинжилгээний суурь төсөөллөөр 2025-2026 онуудад харгалзан ДНБ-ий өсөлт 5.5 хувь, 5.7 хувьд, ханшийн сулрал сүүлийн 10 жилийн дундаж түвшинд, ДНБ-ий дефлятор болон үндсэн тэнцэл төсөөллийн орчимд байна гэж үзвэл Засгийн газрын өр 2025

оны эцэст ДНБ-ий 38.8 хувьтай тэнцэхээр байна. Голлох үзүүлэлтүүдэд 2025, 2026 онуудад 1 стандарт хазайлт бүхий шок тооцоход, шокийн нөлөөгөөр 2027 онд Засгийн газрын өр суурь түвшнээс 11.4 хувиар өсөх магадлал харгалзан 25 хувь байна. Энэ нь засгийн газрын өр макро эдийн засгийн тодорхой бус байдал, шокийн нөлөөнөөс ихээхэн мэдрэг байгааг харуулж байна.

45. Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдлыг хангахад үндсэн тэнцлийн нөлөө чухал байна.

Зураг 2.5. Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдал

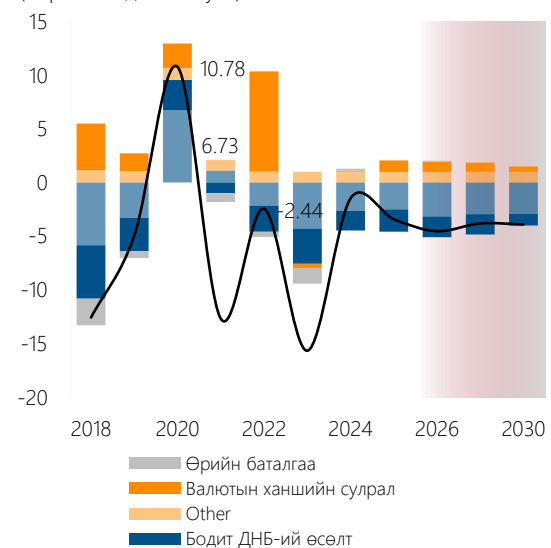
1.Засгийн газрын өрд үзүүлэх нэрлэсэн гадаад хүүгийн болон ханшийн сөрөг шокийн нөлөө (ДНБ-д эзлэх хувь)

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ны тооцоолол

2.Засгийн газрын өрд нөлөөлөгч хүчин зүйлс

(өөрчлөлтөд эзлэх хувь)

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ны тооцоолол

Засгийн газрын өрд нөлөөлөгч хүчин зүйлсийг өрийн динамик шинжилгээгээр үнэлэв. Засгийн газрын нэрлэсэн өрийн ДНБ-д эзлэх хэмжээ 2025 онд 3.4 хувиар буурахад бодит ДНБ-ий өсөлт 2.1 нэгж хувиар эерэг нөлөө үзүүлсэн бол валютын ханшийн сулрал 1.1 нэгж хувьтай тэнцэх сөрөг

нөлөө үзүүлсэн байна. Цаашид Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдлыг хангахад ДНБ-ий бодит өсөлт болон үндсэн тэнцлийн алдагдал,

валютын ханшийн хэлбэлзэл голлох үүрэг гүйцэтгэхээр байна.